

- Регуляторні платформи як інструмент підвищення інноваційної активності в ЄС та Україні (доповідач — член-кореспондент НАН України В.А. Устименко)
- Відновлювані джерела енергії та їх використання для систем розподіленої генерації (доповідач — член-кореспондент НАН України М.П. Кузнєцов)
- Про основи стратегії розвитку і застосування штучного інтелекту в НАН України (доповідачі — академік НАН України О.М. Хіміч; академік НАН України М.З. Згуровський)
- Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Кадрові та поточні питання

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

16 липня 2025 року

Засідання Президії НАН України 16 липня 2025 р. відбулося під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали наукову доповідь директора Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» члена-кореспондента НАН України **Володимира Анатолійовича Устименка** про роль регуляторних платформ як інструменту підвищення інноваційної активності в ЄС та Україні (стенограму див. на с. 57).

Регуляторні платформи — це інструмент, який дає можливість тестувати інновації в реальному середовищі за конкретним узгодженим планом, розробленим і контрольованим компетентними органами. Їх можна розглядати як своєрідні точки зростання економіки, фактор докорінних змін у стратегіях і тактиках перетворень у різних сферах суспільних відносин. Регуляторні платформи сприяють впровадженню сучасних технологічних та цифрових розробок у моделі прийняття управлінських рішень, бізнес-процеси, сферу публічних послуг і допомагають вчасно виявляти, що заважає доступу інновацій до певного сектору економіки, та усувати недоліки ще на етапі тестування конкретного інноваційного продукту.

Країни, які активно впроваджують регуляторні платформи, посідають перші позиції у Глобальному інноваційному індексі. За сукупною оцінкою у цьому рейтингу інноваційної діяльності за 2024 р. Україна перебуває на 60-му місці і порівняно з 2023 р. опустилася на п'ять позицій. Неадаптивність законодавства України призводить до зменшення надходжень державних та приватних інвестицій. У європейському рейтингу «Європейське інноваційне табло» за показником кількості інноваторів наша країна істотно відстає від решти держав.

На сьогодні в Україні є лише поодинокі випадки заснування регуляторних платформ — переважно це проекти з тесту-

вання інноваційних фінансових і платіжних продуктів, які впроваджуються за ініціативою Національного банку України. Нещодавно Міністерство цифрової трансформації України презентувало дорожню карту інституціональних змін, викладену у виданні «Біла книга з регулювання штучного інтелекту». Однак уже набутий позитивний досвід застосування регуляторних платформ потребує масштабування з поширенням на різні галузі економіки, види господарської діяльності та економічно активних суб'єктів. Перспективи вдосконалення законодавства України щодо створення правових передумов для більш активного впровадження регуляторних платформ пов'язують зі ступенем адаптації до права ЄС.

Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» виконує низку проєктів з дослідження фундаментальних питань адаптації правової системи України та розвитку інноваційних складових. Після ухвалення Закону України «Про правотворчу діяльність» вирішального значення набуває діяльність НАН України з юридичного прогнозування розвитку законодавства України, зокрема щодо створення передумов для впровадження регуляторних платформ в інструментальну базу формування та реалізації різних векторів державної політики. Досягненню цієї мети сприяє діяльність Наукової ради з питань правотворчої діяльності НАН України, до якої входять і співробітники Інституту.

Колектив Інституту приділяє значну увагу вдосконаленню інституціональної складової інноваційних процесів, обґрунтуванню перспектив удосконалення правових засад інвестиційно-інноваційного забезпечення економіки в умовах війни та в період повоєнного відновлення, визначенню правових можливостей впровадження цифрових інструментів у механізм державного управління, створення сучасної інноваційної інфраструктури відповідно до стандартів ЄС тощо.

Робоча група Інституту з моніторингу законодавства України в науковій, науково-технічній та інноваційній сферах щодня аналізує

Виступ члена-кореспондента НАН України Володимира Анатолійовича Устименка

подані законопроекти, нові підзаконні акти, а також відстежує новели в правовому регулюванні цих напрямів. Це дає змогу оперативно реагувати на виклики і можливі загрози для розвитку наукової сфери, вчасно вносити пропозиції з удосконалення правової бази інноваційної сфери. Лише останнім часом було підготовлено та подано більш як 20 пропозицій щодо внесення змін до законодавства України з питань інноваційного розвитку.

Однак досягти істотних зрушень у правовому забезпеченні державної інноваційної політики можна лише в разі послідовних дій у системі зв'язків між державою, наукою та бізнесом, коли пропоновані науковцями підходи спираються на потреби бізнесу і в підсумку набувають правової форми.

В основу формування правової моделі регуляторної платформи має бути покладено науково обґрунтований підхід, який сприятиме реалізації прогностичної функції науки, забезпечивши стратегічне передбачення майбутніх змін з урахуванням прогресивної правотворчої практики ЄС та підходів, закладених у актах права ЄС.

В обговоренні доповіді взяли участь генеральний директор Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України академік НАН України В.П. Семиноженко; начальник відділу інноваційного розви-

Виступ члена-кореспондента НАН України Миколи Петровича Кузнєцова

тку та інвестиційної підтримки Департаменту економічної дипломатії МЗС України доктор юридичних наук О.О. Бакалінська; завідувач відділу інноваційної політики, економіки та організації високих технологій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» член-кореспондент НАН України І.Ю. Єгоров; віцепрезидент НАН України академік НАН України О.О. Рафальський; академік-секретар Відділення економіки НАН України академік НАН України Е.М. Лібанова; директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; директор Фізико-механічного інституту імені Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України В.Г. Радченко.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали наукову доповідь заступника директора з наукової роботи Інституту відновлюваної енергетики НАН України члена-кореспондента НАН

України Миколи Петровича Кузнєцова про відновлювані джерела енергії та їх використання для систем розподіленої генерації (стенограму див. на с. 65).

Нещодавно Рада Європейського Союзу офіційно прийняла Директиву про відновлювані джерела енергії RED III, якою передбачено збільшення до 2030 р. частки енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні країн ЄС до 42,5 %, і Україна, прагнучи до вступу в ЄС, повинна керуватися цими положеннями. В умовах війни в Україні руйнування енергетичної інфраструктури спонукає до зростання ролі розподіленої генерації, і відновлювані джерела енергії (ВДЕ), які мають розосереджений характер, природно інтегруються в цю модель.

Показники планового впровадження ВДЕ в Україні визначено Енергетичною стратегією України на період до 2050 року, якою передбачено досягнення частки енергії з ВДЕ на рівні 27 % у валовому кінцевому споживанні енергії до 2030 р. і 70 % у загальному первинному постачанні енергії до 2050 р. Незважаючи на великі втрати потужностей ВДЕ з початком війни, у 2023 р. близько 10 % електроенергії було вироблено сонячними та вітровими електростанціями, а в 2024 р. введено понад 670 МВт нових потужностей ВДЕ.

Однак при цьому виникають проблеми із забезпеченням стабільності та надійності електропостачання, оскільки виробництво електроенергії з використанням ВДЕ має мінливий характер. Науковці Інституту відновлюваної енергетики НАН України пропонують рішення з оптимізації розташування ВДЕ, впровадження засобів для зберігання енергії, нові алгоритми управління та моделі прогнозування поточних змін потужності ВДЕ, що дають змогу визначати можливості надійного постачання енергії.

Серед ключових результатів роботи фахівців Інституту — оновлений у 2024 р. Атлас енергетичного потенціалу ВДЕ України, проекти у сфері «зеленого» водню, а також створення у співпраці з європейськими партнерами віртуальної лабораторії для моделювання процесів

сталого енергетичного розвитку. Здобутки науковців Інституту свідчать про значний потенціал розвитку відновлюваної енергетики для відбудови та сталого розвитку України. Водночас слід більше уваги приділяти координації прикладних досліджень у цій галузі з науковими установами НАН України, енергетичними підприємствами, державними та приватними компаніями.

В обговоренні доповіді взяли участь завідувач відділу теплофізичних основ енергоощадних технологій Інституту технічної теплофізики НАН України член-кореспондент НАН України Б.І. Басок; генеральний директор ТОВ «Водень України» кандидат економічних наук Я.М. Криль; академік-секретар Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України академік НАН України О.В. Кириленко; директор Фізико-механічного інституту імені Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України В.Г. Радченко; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтєв; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали співдоповідь академіка-секретаря Відділення інформатики НАН України академіка НАН України **Олександра Миколайовича Хіміча** і наукового керівника Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» академіка НАН України **Михайла Захаровича Згуровського** про основи стратегії розвитку і застосування штучного інтелекту в НАН України (стенограму див. на с. 72).

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) став одним із ключових чинників трансформації технологічного, соціального, політичного та безпекового порядку. Не лише уряди країн, а й міжнародні організації, університети та бізнес-структури розробляють власні стратегії роз-

Виступ академіка НАН України Олександра Миколайовича Хіміча

витку ШІ. В Україні затверджено Концепцію розвитку штучного інтелекту, а в квітні 2024 р. уряд схвалив Концепцію державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних секторах економіки.

Визначення стратегічних пріоритетів розвитку ШІ в системі НАН України ґрунтується на поєднанні фундаментальних досліджень з практичною орієнтацією на найбільш критичні потреби держави і суспільства. У фокусі уваги — створення інтелектуальних моделей, здатних не лише ефективно розв'язувати складні задачі, а й пояснювати свою поведінку, взаємодіяти з людиною, адаптуватися до мінливих умов. Стратегія визначає ключові принципи організації нової академічної моделі розвитку ШІ — через узгодження інституційної політики, координацію досліджень, створення міжінститутських програм, системну взаємодію з державою, освітнім середовищем, оборонною сферою та міжнародними партнерами. Особливий наголос зроблено на впровадженні принципів відкритої науки, створенні цифрової інфраструктури знань і використанні науково-аналітичного потенціалу НАН України для формування державної політики у сфері штучного інтелекту.

Стратегія передбачає також системну роботу з людським капіталом, формування нової ге-

нерації дослідників та інженерів у галузі ШІ, а також розбудову потужної грантової спроможності Академії та її інтеграцію в провідні ШІ-консорціуми і міжнародні дослідницькі мережі.

Ключове місце у Стратегії посідає напрям оборонного застосування ШІ, який передбачає розвиток когнітивних бойових систем, алгоритмів мультиагентного керування, симуляційних платформ, систем ситуаційної обізнаності, виявлення фейків та кібератак з метою посилення національної безпеки та захисту критичної інфраструктури. У цьому контексті стратегічною метою є забезпечення технологічного суверенітету України та впровадження інновацій, що мають безпосередню національну значущість.

Стратегія передбачає створення інтегрованої наукової ШІ-екосистеми в межах НАН України, в якій фундаментальні дослідження взаємодіють із прикладними, а також узгоджуються з оборонними, економічними, медичними та соціогуманітарними потребами. Академія має стати суб'єктом формування політик використання ШІ. Реалізація Стратегії забезпечить прорив у розбудові сучасного ШІ-простору України, заснованого на знаннях, людському капіталі та науковій доброчесності.

В обговоренні доповіді взяли участь академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев; директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; директор Фізико-механічного інституту імені Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук; голова ради директорів Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України академік НАН України В.П. Семиноженко; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- заслухали інформацію віцепрезидента НАН України академіка НАН України В.Л. Богданова про організацію проведення звітно-ви-

борчої сесії Загальних зборів НАН України та загальних зборів відділень НАН України 6—9 жовтня 2025 р.;

- погодили провести 11 вересня 2025 р. ювілейну сесію Загальних зборів НАН України, присвячену 100-річчю від дня народження академіка НАН України І.Р. Юхновського;

- ухвалили рішення про припинення Державного підприємства «Науково-дослідний центр проблем надрокористування «Георесурс» шляхом перетворення на Державну установу «Науково-дослідний центр проблем надрокористування «Георесурс» Національної академії наук України», що не утримується за рахунок державного бюджету;

- прийняли рішення про припинення Державного підприємства «Науково-технічний центр «Композиційні матеріали» при Інституті проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича Національної академії наук України» шляхом перетворення на Державну установу «Науково-технічний центр «Композиційні матеріали», що не утримується за рахунок державного бюджету;

- постановили припинити Державне підприємство «Технологічний комплекс Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича Національної академії наук України» шляхом перетворення на Державну установу «Техноком-ІПМ», що не утримується за рахунок державного бюджету;

- прийняли рішення про припинення Державного підприємства «Науково-технологічний центр «Базальтоволоконні матеріали» Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича Національної академії наук України» шляхом перетворення на Державну установу «Науково-технологічний центр «Базальтоволоконні матеріали» Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича Національної академії наук України», що не утримується за рахунок державного бюджету;

- ухвалили рішення про припинення Державного підприємства «Алкон-Діамант» Науково-технологічного алмазного концерну (Алкон) НАН України шляхом перетворення на Державну установу «Еліт-Діамант» НАН

України», що не утримується за рахунок державного бюджету;

- прийняли рішення про припинення Державного автотранспортного підприємства «Алкон-Авто» Науково-технологічного алмазного концерну (Алкон) НАН України шляхом перетворення на Державну установу «Центр інженерії автотранспортних систем» Науково-технологічного алмазного концерну (Алкон) НАН України, що не утримується за рахунок державного бюджету;

- постановили припинити Державне підприємство «Науково-дослідний інститут мікроприладів» НТК «Інститут монокристалів Національної академії наук України» шляхом його приєднання до Інституту монокристалів Національної академії наук України, який є суб'єктом ДНУ НТК «Інститут монокристалів» Національної академії наук України;

- ухвалили рішення про припинення Державного підприємства «Дослідне виробництво Інституту хімії високомолекулярних сполук Національної академії наук України» шляхом його приєднання до Інституту хімії високомолекулярних сполук Національної академії наук України.

Призначено:

- кандидата наук з державного управління **Довгало Ірину Григорівну** на посаду директора Державної установи «Державний науково-дослідний і проектний інститут основної хімії»;

- доктора економічних наук **Васильціва Тараса Григоровича** на посаду директора Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України»;

- члена-кореспондента НАН України **Пітюлича Михайла Михайловича** на посаду директора Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Зеленько Галину Іванівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України.

Погоджено призначення:

- кандидата технічних наук **Кучанського Владислава Володимировича** на посаду завідувача відділу

оптимізації систем електропостачання Інституту електродинаміки НАН України;

- доктора юридичних наук **Бабаскіна Анатолія Юрійовича** на посаду завідувача відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України;

- доктора політичних наук **Розумного Максима Миколайовича** на посаду завідувача відділу теорії та історії політичної науки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України;

- члена-кореспондента НАН України **Хамітова Назіпа Віленовича** на посаду завідувача відділу досліджень наукових і освітніх методологій та практик Центру гуманітарної освіти НАН України за сумісництвом;

- члена-кореспондента НАН України **Мушкетик Лесі Георгіївни** на посаду головного наукового співробітника Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- заступника директора з наукової роботи Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України члена-кореспондента НАН України **Горбика Петра Петровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні наукові здобутки в галузі хімії функціональних речовин і матеріалів та вагомий особистий внесок в ефективне забезпечення науково-організаційної діяльності установи.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України академіка НАН України **Жулинського Миколу Григоровича** за багатолітню плідну невтомну працю вченого-літературознавця, організатора наукових досліджень і педагога, значні особисті здобутки у дослідженні історії української літератури і сучасного літературного процесу в Україні та вагомий особистий внесок у розвиток наукового потенціалу інституту;

- завідувача відділу Інституту електродинаміки НАН України члена-кореспондента НАН України **Кондратенка Ігоря Петровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі імпульсних систем електромагнітної обробки електропровідних середовищ;

- провідного наукового співробітника Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України доктора медичних наук **Моїсеєнка Євгена Васильовича** за ба-

гаторітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі психофізіології, психології, превентивної медицини та реабілітації;

- співробітників Державної наукової установи «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» — завідувача відділу діагностики та лікування метаболічних захворювань доктора медичних наук **Жердьову Надію Миколаївну**; завідувача відділу репродуктивного здоров'я доктора медичних наук **Косей Наталію Василівну**; ученого секретаря доктора медичних наук **Печиборща В'ячеслава Петровича** — за багаторітню плідну сумлінну працю, відданість справі збереження здоров'я й життя людей, забезпечення значних здобутків у науково-дослідній і клініко-діагностичній діяльності центру, вагомий внесок у вдосконалення практичної медицини та з нагоди Дня медичного працівника.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- ученого секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України кандидата фізико-математичних наук **Гладковського Володимира Володимировича** за плідну творчу працю, вагомий особистий внесок у науково-організаційне забезпечення діяльності Відділення та активне сприяння популяризації наукових досягнень вчених-фізиків.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- завідувача відділу науково-організаційної роботи та інформації Державної наукової установи «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» доктора наук з державного управління **Волянського Петра Борисовича** за багаторітню плідну сумлінну працю, відданість справі збереження здоров'я й життя людей, забезпечення значних здобутків у науково-дослідній і клініко-діагностичній діяльності центру, вагомий внесок у вдосконалення практичної медицини та з нагоди Дня медичного працівника.

Подякою НАН України відзначено:

- професора кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка академіка НАН України **Булавіна Леоніда Анатолійовича** за багаторітню плідну працю на освітянській ниві, значні творчі здобутки в галузі фізики рідин, нейтронної і медичної фізики та вагомий особистий внесок у заснування наукової школи «Нейтронна спектроскопія рідин та рідинних систем».

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту електрофізики і радіаційних технологій НАН України кандидата фізико-математичних наук **Бандураня Бориса Багдасаровича** за багаторітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у створення методів ІЧ-радіометричного контролю і їх застосування в ядерній енергетиці;

- начальника планово-виробничого відділу Інституту фізики НАН України **Твердохліб Галину Федорівну** за багаторітню плідну сумлінну працю та вагомий особистий внесок у забезпечення ефективного економічного планування діяльності інституту;

- старшого наукового співробітника Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної академії наук України» кандидата біологічних наук **Губарь Любов Максимівну** за багаторітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі ботаніки;

- співробітників Державної наукової установи «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» — старшу медичну сестру відділення інтенсивної терапії **Батог Оксану Борисівну**; лікаря-ортопеда-травматолога поліклініки № 1 **Білоуса Юрія Олексійовича**; завідувача денного стаціонару поліклініки № 2 **Гарбуза Григорія Івановича**; головну медичну сестру **Компанієць Інну Миколаївну**; старшу медичну сестру хірургічного відділення стаціонару **Мартиненко Валентину Володимирівну**; лікаря-стоматолога поліклініки № 1 **Мушегян Сону Вагінаківну**; завідувача відділу відновлювальної та реконструктивної ортопедії та реабілітації **Скобенка Євгена Олександровича**; завідувача поліклініки № 2 **Тітову Світлану Вікторівну**; старшу медичну сестру відділення неврології та реабілітації **Ходак Аллу Юрївну** — за багаторітню плідну сумлінну працю, відданість справі збереження здоров'я й життя людей, забезпечення значних здобутків у науково-дослідній і клініко-діагностичній діяльності центру, вагомий внесок у вдосконалення практичної медицини та з нагоди Дня медичного працівника;

- радника ректора з соціогуманітарних питань Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв доктора історичних наук **Павка Анатолія Івановича** за багаторітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі соціогуманітаристики.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик